

บันทึกเจตนารมณ์
ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ
ฉบับที่ ๑ พ.ศ.๒๕๕๒ (หมวด ๘ การคุ้มครองผู้บริโภค)

บันทึกเจตนารมณ์ ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ พ.ศ.๒๕๕๒ (หมวด ๘ การคุ้มครองผู้บริโภค)

เลขมาตรฐานสากล 0000-000-000-00

ที่ปรึกษา

ผศ.ภญ.สำลี ใจดี

นพ.ชูชัย ศุภวงศ์

รศ.ภก.ดร.วิทยา กุลสมบูรณ์

บรรณาธิการ

ผศ.ภญ.ดร.วรรณา ศรีวิริยานุภาพ

จัดพิมพ์และเผยแพร่

- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)
- แผนงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ (คคส.) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ครั้งที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๔

จำนวนพิมพ์ ๑,๐๐๐ เล่ม

ติดต่อ

สำนักงานแผนงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ (คคส.)

คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๑๘ ๘๔๔๕

โทรสาร ๐ ๒๒๕๑ ๓๕๓๑

<http://www.thaihealthconsumer.org>

E-mail: consumer_sss@yahoo.com

สนับสนุนการจัดพิมพ์

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

คำนำ

คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติได้จัดทำธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๒ ขึ้น โดยกำหนดให้หมวด ๘ มีสาระเกี่ยวกับหลักการ เป้าหมาย และมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติจึงได้มอบหมายให้เลขานุการ คณะอนุกรรมการยกร่างธรรมนูญฯ แต่ละชุดทำหน้าที่จัดทำบันทึกเจตนารมณ์ธรรมนูญฯ ในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นเอกสารประกอบการอธิบายและเหตุผลประกอบการร่างสาระสำคัญในธรรมนูญฯ

บันทึกเจตนารมณ์ ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ พ.ศ.๒๕๕๒ (หมวด ๘ การคุ้มครองผู้บริโภค) ฉบับนี้ ประกอบไปด้วย สาระ คำอธิบาย เหตุผล ข้อเสนอประกอบการยกร่างธรรมนูญฯ และสรุปบทเรียนจากการทำงาน

หวังว่าหนังสือเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ในการทำงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน หน่วยงาน และองค์กรคุ้มครองผู้บริโภค สมดังเจตนารมณ์ของธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ

ผศ.ภญ.ดร.วรรณา ศรีวิริยานุภาพ

แผนงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ จุฬาฯ

สารบัญ

นิยามศัพท์	๗
หลักการ	๑๑
เป้าหมาย	๑๒
มาตรการ	๑๗
เอกสารอ้างอิง	๒๙
ภาคผนวก	๓๐
๑. การบริหารจัดการ	๓๓
๒. ข้อเสนอเพื่อประกอบการพัฒนาธรรมนูญสุขภาพ แห่งชาติด้านการคุ้มครองผู้บริโภค	๔๑
๓. สรุปบทเรียนจากการทำงาน	๔๙
ร่าง ธรรมนูญสุขภาพแห่งชาติ มาตรา ๔๗(๘) การคุ้มครองผู้บริโภค	

บันทึกเจตนารมณ์
ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ
ฉบับที่ ๑ พ.ศ.๒๕๕๒

หมวด ๘
การคุ้มครองผู้บริโภค

นิยามศัพท์

“ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการหรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวน เพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการจากผู้จัดให้มีสินค้าหรือบริการหรือข้อมูลข่าวสาร อันนำไปสู่การบริโภค และหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม

เจตนารมณ์ เพื่อกำหนดความหมายของผู้บริโภคให้ชัดเจนและ
ครอบคลุมยิ่งขึ้น

กำหนดให้ “ผู้บริโภค” หมายถึง บุคคลหนึ่งบุคคลใดต่อไปนี้

- ผู้ซื้อ
- ผู้ได้รับบริการ
- ผู้ซึ่งได้รับการเสนอ
- ผู้ซึ่งได้รับการชักชวน

เพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการจากผู้จัดให้มีสินค้าหรือบริการหรือข้อมูลข่าวสาร อันนำไปสู่การบริโภค และรวมถึง

โดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม

(๒) ผู้บริโภคที่ได้รับการเสนอหรือชักชวนจากผู้จัดให้มีข้อมูล
สาร เช่น เจ้าของสินค้าและบริการ ผู้จัดทำโฆษณา ผู้จัดรายการหรือ
ร เจ้าของสื่อสิ่งพิมพ์หรือสถานีโทรทัศน์วิทยุ ซึ่งเป็นแหล่งกระจาย
ลข่าวสารที่ผู้บริโภคอาจเชื่อถือหรือไว้วางใจและส่งผลต่อการตัดสินใจ
กสินค้าหรือบริการ

(๕) องค์การผู้บริโภคมีส่วนร่วมและได้แจ้งในประเด็นการบริโภคที่ยั่งยืน เพื่อเป็นการให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภคและเพื่อการทำงานร่วมกับภาครัฐบาล ภาคธุรกิจและสื่อมวลชนในการทำให้เกิดการบริโภคที่ยั่งยืน

หมายเหตุ

๑. นิยามคำว่า “การบริโภคที่ยั่งยืน” มาจากแนวทางการคุ้มครองผู้บริโภคของสหประชาชาติ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๔๒) ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมจากแนวทางการคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับการรับรองจากที่ประชุมใหญ่สมัชชาสหประชาชาติเมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๒๔ เพื่อเป็นหลักการสำหรับการจัดทำนโยบายและออกกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่เข้มงวด

๒. แบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน เป็นสาเหตุหลักของการเสื่อมลงอย่างต่อเนื่องของสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงของแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนโดยการพัฒนาและการใช้ผลิตภัณฑ์และการให้บริการใหม่ที่ต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเทคโนโลยีใหม่ๆ รวมถึงเทคโนโลยีข้อมูลและการสื่อสารที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในขณะเดียวกันสามารถลดมลพิษและลดการใช้ทรัพยากรได้

หลักการ

ข้อ ๖๘ ระบบคุ้มครองผู้บริโภค ต้องเป็นไปเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับการปกป้องและคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคโดยมุ่งเน้น

(๑) การสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมศักยภาพของผู้บริโภค

(๒) การให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงและครบถ้วน เพื่อให้ผู้บริโภคตัดสินใจได้อย่างรู้เท่าทัน

(๓) การจัดให้มีกลไกในการเฝ้าระวัง ติดตาม และตรวจสอบสินค้าและบริการในแต่ละระดับ

(๔) การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้บริโภค องค์กรผู้บริโภค และเครือข่าย เพื่อให้ได้รับสินค้าและบริการที่มีมาตรฐาน คุณภาพปลอดภัย เป็นธรรม อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง ตลอดจนมีระบบการชดเชยเยียวยาที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม เมื่อได้รับความเสียหาย ทั้งนี้ ต้องเป็นไปโดยปลอดจากการแทรกแซงจากอำนาจทางการเมือง ราชการ ธุรกิจ หรือการแทรกแซงอื่นใด

เจตนารมณ์ เพื่อวางหลักการของระบบคุ้มครองผู้บริโภคในการที่จะปกป้องและคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค

หลักการของระบบคุ้มครองผู้บริโภคที่มีประสิทธิภาพ คือต้องคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างอิสระ โดยไม่มีการแทรกแซงใดๆ ทุกภาคส่วนสามารถมีส่วนร่วมในการคุ้มครองผู้บริโภคได้ โดยมีเป้าหมายร่วมกันคือการสร้างศักยภาพผู้บริโภคให้เข้มแข็งสามารถพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคเอง และรัฐมีหน้าที่ปกป้องและคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค โดยมุ่งเน้นกระบวนการ ดังต่อไปนี้

๑. การสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมศักยภาพของผู้บริโภค
 ๒. การให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงและครบถ้วน เพื่อให้ผู้บริโภคตัดสินใจได้อย่างรู้เท่าทัน
 ๓. การจัดให้มีกลไกในการเฝ้าระวัง ติดตาม และตรวจสอบสินค้าและบริการในแต่ละระดับ
 ๔. การสนับสนุนการรวมตัวและการมีส่วนร่วมของผู้บริโภค องค์กรผู้บริโภค และเครือข่าย
- ผลลัพธ์ของการคุ้มครองผู้บริโภคคือผู้บริโภคได้รับสินค้าและบริการที่มีมาตรฐาน คุณภาพ ปลอดภัย เป็นธรรม อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง เมื่อได้รับความเสียหายจะได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม

เป้าหมาย

ข้อ ๖๙ ผู้บริโภคต้องได้รับการปกป้องและคุ้มครองสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ ตลอดจนได้รับการพัฒนาศักยภาพให้สามารถปกป้องคุ้มครองตนเองและสังคม รวมถึงได้รับความรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วน สมประโยชน์ และทราบผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการบริโภค ตลอดจนสามารถนำความรู้และข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมาใช้ตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมและเท่าทัน

ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการบริโภคสินค้าหรือการบริการต้องได้รับการชดเชยและเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม และรวดเร็ว

เจตนารมณ์ เพื่อกำหนดเป้าหมายในการคุ้มครองผู้บริโภค

๑. ผู้บริโภคต้องได้รับการปกป้องและคุ้มครองตามสิทธิผู้บริโภคและสิทธิอื่นๆ ตามกลไกและกระบวนการตามที่บัญญัติในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค
๒. ผู้บริโภคต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพให้มีความเข้มแข็งสามารถปกป้องคุ้มครองตนเองและสังคมผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
๓. ผู้บริโภคต้องได้รับความรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วน สมประโยชน์ และทราบผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการบริโภค เพื่อประกอบการตัดสินใจในการบริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ
๔. ผู้บริโภคสามารถนำความรู้และข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมาใช้ตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมและเท่าทัน โดยมีความสามารถในการเลือกและการประยุกต์ใช้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเพื่อให้เท่าทันการประกอบธุรกิจและการตลาด
๕. ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการบริโภคสินค้าหรือการบริการต้องได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และต้องได้รับการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างเพียงพอและเหมาะสม

หมายเหตุ

๑. สิทธิผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๔ มีดังนี้
 - (๑) สิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้อง และเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ
 - (๒) สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ
 - (๓) สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ

(๔) สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา

(๕) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย

๒. สิทธิ กลไก และกระบวนการตามกฎหมายอื่นๆ เช่น รัฐธรรมนูญ พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ พ.ร.บ.ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.๒๕๕๑ พ.ร.บ.ยา พ.ศ. ๒๕๑๐ พ.ร.บ.เครื่องมือแพทย์ พ.ศ.๒๕๕๑

ข้อ ๗๐ เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้ด้อยโอกาสในสังคมต้องได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษตามสิทธิที่กฎหมายบัญญัติ และต้องได้รับโอกาสในการพัฒนาทักษะชีวิต รู้เท่าทันสื่อ มีส่วนร่วมในการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้การสื่อสารให้ข้อมูล ต้องมีความเหมาะสมตามวัยและสภาพของบุคคล เข้าถึงได้ง่าย เข้าใจง่าย และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

เจตนารมณ์ เพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้ด้อยโอกาสในฐานะผู้บริโภค

๑. กำหนดให้เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาสในสังคม เป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีความอ่อนแอ ควรได้รับการคุ้มครองสิทธิเป็นพิเศษยิ่งกว่าบุคคลทั่วไป

๒. เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาสในสังคม ต้องได้รับโอกาสในการพัฒนาทักษะชีวิต พัฒนาให้รู้เท่าทันสื่อ และมีส่วนร่วมในการคุ้มครองผู้บริโภค

๓. การสื่อสารให้ข้อมูลแก่เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาสในสังคม ต้องมีความเหมาะสมตามวัยและ

สภาพของบุคคล สามารถเข้าถึงได้ง่าย ทำความเข้าใจได้ง่าย และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

๔. กลุ่มผู้บริโภคที่มีความอ่อนแอดังกล่าวต้องได้รับสินค้า บริการ และข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมตามลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่ม เข้าใจง่ายทั่วถึง มีความปลอดภัย และเป็นธรรม เช่น มีสื่อสำหรับคนตาบอด/คนหูหนวก/คนไม่รู้หนังสือ มีบริการสาธารณะที่เฉพาะ เช่น ช่องทางพิเศษสำหรับผู้พิการ บริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ และมีสินค้าหรือบริการเฉพาะกลุ่ม เช่น ฉลากผลิตภัณฑ์สุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ/ผู้พิการ ป้องกันสินค้าต่ำกว่ามาตรฐานสำหรับผู้ด้อยโอกาส

หมายเหตุ

๑. บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๕๑-๕๕ ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาสในสังคม เป็นพิเศษยิ่งกว่าบุคคลทั่วไป ดังนั้น เพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิในฐานะผู้บริโภค เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป จึงแยกเป้าหมายในการคุ้มครองผู้บริโภค

๒. หลักการรับรองและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนดังกล่าวสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ค.ศ.๑๙๘๙ ซึ่งประเทศไทยได้ลงนามในภาคยานุวัติสาร เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๓๕ และมีผลบังคับใช้ต่อประเทศไทยเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๓๕ ประเทศไทยจึงมีพันธกรณีต้องปฏิบัติตาม

๓. คำว่า “เด็ก” ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.๑๙๘๙ มาตรา ๑ หมายถึง บุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี เว้นแต่บรรลุนิติภาวะก่อนหน้านี้ตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็กนั้น ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก

พ.ศ.๒๕๔๖ มาตรา ๔ นิยามคำว่า “เด็ก” หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

๔. คำว่า “เยาวชน” ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๓๔ มาตรา ๔ นิยามคำว่า “เยาวชน” หมายถึง บุคคลอายุเกินกว่าสิบสี่ปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

๕. คำว่า “ผู้สูงอายุ” นั้น ประเทศไทยกำหนดว่า ผู้สูงอายุคือผู้ที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป

๖. คำว่า “ผู้พิการ” ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.๒๕๓๔ หมายถึง คนที่มีความผิดปกติหรือบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา หรือทางจิตใจ และคำว่า “ผู้ทุพพลภาพ” หมายถึง ผู้ที่หย่อนกำลังความสามารถที่จะประกอบกิจวัตรหลักอันเป็นปกติเยี่ยงบุคคลทั่วไป อันเนื่องมาจากสาเหตุทางปัญหาสุขภาพ หรือความเจ็บป่วยที่เป็นต่อเนื่องมาตั้งแต่ ๖ เดือนขึ้นไปหรือมีความพิการ

๗. คำว่า “ผู้ด้อยโอกาสในสังคม” หมายถึง บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัย ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ไม่รู้หนังสือ ผู้อพยพ ผู้ขาดโอกาสหรือมีอุปสรรคในการเข้าถึง

มาตรการ

ข้อ ๗๑ ในการคุ้มครองผู้บริโภค ให้รัฐดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) เร่งรัดการจัดตั้งองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและออกกฎหมายที่เกี่ยวกับการชดเชยเยียวยาผู้เสียหายจากสินค้าและบริการ กฎหมายที่ทันต่อสถานการณ์และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านสินค้าและบริการ ตลอดจนบังคับใช้กฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ และให้มีกองทุนที่เป็นอิสระในการทำงานคุ้มครองผู้บริโภคโดยได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐอย่างเพียงพอ

(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในรูปแบบของกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ เครือข่าย และอื่นๆ ในการดำเนินงานเพื่อผู้บริโภค และเสริมสร้างความเข้มแข็งและกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้บริโภค ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้มีกลไกการคุ้มครองผู้บริโภคภาคประชาชนในทุกจังหวัด และต้องสนับสนุนให้ผู้ประกอบธุรกิจและสื่อมวลชนมีความรับผิดชอบต่อสังคม และร่วมดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค

(๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย วางแผน ติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานเพื่อผู้บริโภคทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น

(๔) ควบคุมการจัดบริการสาธารณะให้เด็ก เยาวชน ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุได้เข้าถึง และใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตและติดต่อสัมพันธ์กับสังคมภายนอกอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

- (๕) สนับสนุนให้มีระบบการทดสอบมาตรฐานสินค้าและบริการที่ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อประเมินประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า ความปลอดภัย และผลกระทบ รวมทั้งเผยแพร่สู่สาธารณชนอย่างทั่วถึง
- (๖) ส่งเสริมนโยบายและบูรณาการแนวทางการบริโภคที่ยั่งยืน เข้าไปในนโยบายสาธารณะอื่น ตลอดจนมีมาตรการที่ส่งเสริมการบริโภคที่ยั่งยืน
- (๗) สนับสนุนและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเฝ้าระวัง ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลสินค้าและการให้บริการ
- (๘) สนับสนุนให้มีการตรวจสอบการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพต่อสาธารณะ เพื่อให้มีความถูกต้อง เพียงตรง และจัดให้มีสัดส่วนของพื้นที่ในการให้ความรู้แก่ผู้บริโภคอย่างเหมาะสม รวมทั้งเน้นการปลูกฝังจริยธรรมของการเป็นสื่อมวลชนที่ดี และมีความรับผิดชอบต่อการโฆษณาและ การส่งเสริมการขายที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ

เจตนารมณ์ เพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการบริโภคให้ได้ รับการคุ้มครองอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน

บทบัญญัติมาตรานี้จึงกำหนดให้รัฐดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภคโดย

๑. เร่งออกกฎหมายใหม่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติองค์การอิสระผู้บริโภค เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายนี้ แต่มีการกำหนดให้จัดตั้งองค์การอิสระผู้บริโภคขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และร่างกฎหมายที่เกี่ยวกับการชดเชยเยียวยาผู้เสียหายจากสินค้าและบริการ เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายนี้ แต่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบตอนนโยบาย จึงอยู่ระหว่างการดำเนินการร่าง เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับการชดเชยตามสิทธิผู้บริโภคที่มีอยู่

๒. บังคับใช้กฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ โดยกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีจำนวนหลายฉบับ แต่พบว่าการบังคับใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคยังไม่มีประสิทธิภาพ

๓. สนับสนุนให้มีกลไกการคุ้มครองผู้บริโภคภาคประชาชนในทุกจังหวัด โดยส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มกันเองของผู้บริโภคเพื่อพิทักษ์สิทธิของตนเองและชุมชน และกระจายการดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภคภาคประชาชนให้ครอบคลุมไปทั่วประเทศ

๔. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคุ้มครองผู้บริโภคทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น โดยที่ปัญหาของผู้บริโภคมีทั้งระดับประเทศและในระดับชุมชน การคุ้มครองผู้บริโภคที่ดีที่สุดคือการให้ผู้บริโภคคุ้มครองตนเองจึงควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคุ้มครองผู้บริโภค

๕. สนับสนุนให้ผู้ประกอบธุรกิจและสื่อมวลชนมีความรับผิดชอบต่อสังคมและร่วมดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค โดยผู้ประกอบธุรกิจและสื่อมวลชนเป็นบุคคลสำคัญในขบวนการคุ้มครองผู้บริโภค หากผู้ประกอบธุรกิจและสื่อมวลชนมีความรับผิดชอบและมีจริยธรรมในการประกอบธุรกิจและสื่อสารสังคมแล้ว ปัญหาของผู้บริโภคจะลดน้อยลง

๖. ควบคุมการจัดบริการสาธารณะให้เด็ก เยาวชน ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุได้เข้าถึง และใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต โดยกลุ่มผู้บริโภคที่มีความอ่อนแอดังกล่าวมีความสามารถในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากบริการสาธารณะได้ยากกว่าผู้บริโภคในกลุ่มอื่นๆ จึงสมควรได้รับการบริการสาธารณะเป็นพิเศษ

๗. สนับสนุนให้มีระบบการทดสอบมาตรฐานสินค้าและบริการที่ประชาชนมีส่วนร่วม โดยที่ประเทศไทยยังไม่มีหน่วยหรือระบบทดสอบมาตรฐานสินค้าและบริการกลางเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค ประกอบกับในระยะที่ผ่านมา สินค้านำเข้าจากต่างประเทศซึ่งเป็นผลจากการเปิดการค้าเสรีระหว่างประเทศนั้น ได้สร้างปัญหาต่อผู้บริโภคในประเทศไทยเป็นอย่างมาก จึงควรจัดให้มีหน่วยหรือระบบทดสอบมาตรฐานสินค้าและบริการกลางขึ้นเพื่อให้ทันต่อการแก้ไขปัญหาของผู้บริโภค และระบบการทดสอบมาตรฐานสินค้าและบริการจำเป็นต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อร่วมตัดสินใจแก้ไขปัญหาและเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคด้วย

๘. ส่งเสริมนโยบายและบูรณาการแนวความคิดการบริโภคที่ยั่งยืนเข้าไปในนโยบายสาธารณะอื่น ตลอดจนมีมาตรการที่ส่งเสริมการบริโภคที่ยั่งยืนเนื่องจากแนวโน้มสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมและการขาดทรัพยากรมีมากขึ้น รัฐบาลจึงควรกำหนดนโยบายซึ่งมุ่งตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในขณะเดียวกันสามารถลดมลพิษและลดการใช้ทรัพยากรได้

๙. สนับสนุนและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเฝ้าระวัง ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลสินค้าและการให้บริการ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายกระจายอำนาจการคุ้มครองผู้บริโภคสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐจึงควรสนับสนุนและส่งเสริมบทบาทที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภคในพื้นที่ ได้แก่ การเฝ้าระวัง ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลสินค้าและการให้บริการ

๑๐. สนับสนุนให้มีการตรวจสอบการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพต่อสาธารณะ ซึ่งข้อมูลข่าวสารในสังคมโลกาภิวัตน์มีสาระและช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพที่เผยแพร่ต่อสาธารณะจึงจำเป็นต้องมีการตรวจสอบ

๑๑. จัดให้มีสัดส่วนของพื้นที่ในการให้ความรู้แก่ผู้บริโภคอย่างเหมาะสม โดยที่ยังไม่มีข้อกำหนดดังกล่าว ส่วนใหญ่พื้นที่ข้อมูลข่าวสารจึงถูกใช้เพื่อการส่งเสริมการขายและการโฆษณาสินค้าหรือบริการของผู้ประกอบธุรกิจ จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดสัดส่วนของพื้นที่ในการให้ความรู้แก่ผู้บริโภคอย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นกลาง ช่วยให้ผู้บริโภคตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง

๑๒. ปลุกฝังจริยธรรมของการเป็นสื่อมวลชนที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อการโฆษณาและการส่งเสริมการขายที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ โดยที่สื่อมวลชนเป็นผู้ส่งต่อข้อมูลข่าวสารต่างๆจากผู้ประกอบธุรกิจไปยังผู้บริโภค สื่อมวลชนจึงจำเป็นต้องมีจริยธรรมและมีความรับผิดชอบ

หมายเหตุ

๑. บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๕๗ กำหนดให้มืองค์การอิสระเพื่อผู้บริโภค เพื่อทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิผู้บริโภค และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๑ ได้เพิ่มบทบาทการคุ้มครองผู้บริโภคให้ชัดเจนยิ่งขึ้นและกำหนดให้จัดตั้งองค์การอิสระเพื่อผู้บริโภคภายในหนึ่งปีนับจากวันที่รัฐบาลแถลงนโยบายต่อรัฐสภา

๒. บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๘๗ ได้กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ สนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่

๓. คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบต่อข้อเสนอเชิงนโยบายเรื่อง การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยและญาติกับบุคลากรทางการแพทย์ซึ่ง กำหนดให้มีการออกกฎหมายที่เกี่ยวกับการชดเชยเยียวยาผู้เสียหายจาก บริการทางการแพทย์ (ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยและญาติกับ บุคลากรทางการแพทย์) ซึ่งคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติให้ความเห็นชอบ ตามมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๑

ข้อ ๗๒ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดนโยบาย และจัดให้มีแผน งบประมาณ ข้อบัญญัติท้องถิ่น และกลไกในการคุ้มครอง ผู้บริโภค โดยบูรณาการงานคุ้มครองผู้บริโภคเข้าไปเป็นภารกิจหลัก ของแผน โดยการมีส่วนร่วมของผู้บริโภค

เจตนารมณ์ เพื่อให้การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคในระดับท้องถิ่นเกิดความชัดเจนและมีการปฏิบัติได้จริง

หลักการนี้บัญญัติขึ้นเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดให้ งานคุ้มครองผู้บริโภคเป็นภารกิจหลัก มีการกำหนดนโยบาย ข้อบัญญัติ และจัดให้มีแผนงาน กลไก และงบประมาณในการดำเนินงานคุ้มครอง ผู้บริโภคในระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแนวนโยบายการกระจายอำนาจ การคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนสามารถนำ ไปปฏิบัติอย่างจริงจังและสามารถตรวจสอบได้ และองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปตามความต้องการของ ประชาชนในท้องถิ่น

หมายเหตุ

บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘๗ ได้กำหนดให้ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิและมี ส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้ด้วย เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น และการบริหารงานเป็นไปตามความ ต้องการของประชาชนโดยแท้จริง

ข้อ ๗๓ ให้สถาบันวิชาการ สภาวิชาชีพและคณะกรรมการวิชาชีพ ด้านสาธารณสุข ร่วมกันสร้างและพัฒนาระบบคุ้มครองผู้บริโภคที่ เข้มแข็งและเป็นธรรม ร่วมตรวจสอบ ประเมิน และพัฒนากลไกการ คุ้มครองผู้บริโภค โดยส่งเสริมให้มีตัวแทนผู้บริโภคจำนวนพอเพียง ร่วมเป็นกรรมการในองค์กร

เจตนารมณ์ เพื่อให้สถาบันวิชาการ สภาวิชาชีพและคณะกรรมการวิชาชีพด้านสาธารณสุข ร่วมดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภค

๑. สร้างและพัฒนาระบบคุ้มครองผู้บริโภคที่เข้มแข็งและเป็นธรรม ร่วมตรวจสอบประเมิน และพัฒนากลไกการคุ้มครองผู้บริโภค โดยที่หลัก กฎหมายที่เกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพด้านสาธารณสุขมีเจตจำนงให้ ผู้ประกอบวิชาชีพและผู้ประกอบโรคศิลปะทำหน้าที่ในการคุ้มครองผู้บริโภค ที่เกี่ยวเนื่องกับการประกอบวิชาชีพและมีสภาวิชาชีพเป็นกลไกในการ คุ้มครองผู้บริโภค ในทำนองเดียวกันพันธกิจของสถาบันวิชาการคือการ บริการวิชาการแก่สาธารณสุข และเทคโนโลยีด้านการผลิตสินค้าและ

การบริการมีความก้าวหน้าไปมากและมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น จนยากที่ผู้บริโภคจะเท่าทันความก้าวหน้า จึงต้องอาศัยนักวิชาการจากสถาบันวิชาการและสาขาวิชาชีพร่วมใช้ความรู้ทางวิชาการเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค

๒. ส่งเสริมให้มีตัวแทนผู้บริโภคร่วมเป็นกรรมการ ปัจจุบันองค์ประกอบของคณะกรรมการในสาขาวิชาชีพยังไม่มีข้อกำหนดให้มีผู้แทนองค์กรผู้บริโภคร่วมเป็นกรรมการ ในขณะที่องค์ประกอบของคณะกรรมการในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคอื่นๆ มีการกำหนดให้มีผู้แทนองค์กรผู้บริโภคร่วมเป็นกรรมการ ประกอบกับสถานการณ์คุ้มครองผู้บริโภคในปัจจุบัน มีการกล่าวโทษและกล่าวหาผู้ประกอบการวิชาชีพเพิ่มมากขึ้น และพบความไม่โปร่งใสของการควบคุมดูแลกันเองตามกฎหมายวิชาชีพ ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในสาขาวิชาชีพหรือคณะกรรมการวิชาชีพ การส่งเสริมให้มีคณะกรรมการจากตัวแทนผู้บริโภคเป็นแนวทางที่สำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและแสดงความโปร่งใสในการพิจารณาเรื่องร้องเรียน

หมายเหตุ

๑. สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค กำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายมีองค์ประกอบส่วนหนึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากผู้แทนองค์กรคุ้มครองผู้บริโภค

๒. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กำหนดให้คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการต่างๆตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สุขภาพทุกฉบับมีองค์ประกอบส่วนหนึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากผู้แทนองค์กรคุ้มครองผู้บริโภค

ข้อ ๗๔ ให้ผู้ประกอบการธุรกิจและสื่อมวลชนต่างๆ ดำเนินงานโดยต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภคและมีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นสำคัญ มุ่งสนับสนุนการบริโภคที่ยั่งยืนโดยร่วมกันกำหนดและปฏิบัติตามแนวปฏิบัติที่ดีในการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพหลักเกณฑ์จริยธรรม ว่าด้วยการประกอบธุรกิจและการส่งเสริมการขาย และควบคุมกันเองให้เป็นไปตามข้อกำหนด รวมทั้งป้องกันและเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจโดยเร็ว

เจตนารมณ์ เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจและสื่อมวลชนตระหนักถึงบทบาทของตนเองในการมีส่วนร่วมในการคุ้มครองผู้บริโภค

ผู้ประกอบการธุรกิจและสื่อมวลชนสามารถร่วมคุ้มครองผู้บริโภคโดยทำธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคม ออกแนวปฏิบัติที่ดีในเรื่องคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าหรือบริการ ควบคุมกันเองให้มีจริยธรรมและปฏิบัติตามแนวปฏิบัติที่กำหนดร่วมกัน ให้ความร่วมมือในการทำธุรกิจและการสื่อสารเพื่อสังคมและการบริโภคที่ยั่งยืน และเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้น ต้องออกมารับผิดชอบเยียวยาความเสียหายต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจและการสื่อสารของตนเอง เพื่อร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหาการบริโภคสินค้าและบริการที่กระทบต่อระบบสุขภาพ

หมายเหตุ

ความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจต้องเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมที่แท้จริง ไม่ใช่การสร้างภาพลักษณ์และประชาสัมพันธ์บริษัท แต่เป็นความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมกับกระบวนการผลิต ขาย/นำเข้า สินค้า และการให้บริการในการประกอบธุรกิจนั้น

ข้อ ๗๕ ในการจัดทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศและกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาจากหนังสือสัญญาระหว่างประเทศตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้นำหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาผลกระทบต่อผู้บริโภคด้านสุขภาพและสุขภาวะอย่างรอบคอบและถี่ถ้วนตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ต้องดำเนินการขอความเห็นจากองค์กรผู้บริโภค และภาคประชาสังคมอย่างกว้างขวาง

(๒) สร้างหลักประกันเพื่อปกป้องผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ ตลอดจนพัฒนาและปรับปรุงกลไกรองรับผลกระทบที่เอื้ออำนวยและไม่เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการพัฒนาด้านสุขภาพและการพัฒนาสาธารณสุขของประเทศ

(๓) เปิดโอกาสให้มีการพิจารณาผลกระทบต่อผู้บริโภคโดยเฉพาะด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องเนื่องจากหนังสือสัญญาระหว่างประเทศภายหลังที่มีการบังคับใช้ เพื่อหาแนวทางและกลไกในการชดเชย ความเสียหายจากข้อตกลง ตลอดจนมีการพิจารณาเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกข้อตกลงในกรณีที่มีผลกระทบอย่างกว้างขวาง

เจตนารมณ์ เพื่อกำหนดแนวปฏิบัติการทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศไทยกับนานาชาติ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหนังสือสัญญาซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนไทย

๑. สนธิสัญญาหรือหนังสือสัญญาระหว่างประเทศที่คณะรัฐมนตรีจะลงนามต้องขอความเห็นจากองค์กรผู้บริโภคและภาคประชาสังคมอย่างกว้างขวาง เนื่องจากการดำเนินการดังกล่าวเป็นการปฏิบัติราชการที่

กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนซึ่งรัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองและควรมีกฎหมายกำหนดขั้นตอนและวิธีการทำหนังสือสัญญาที่มีผลต่อผลกระทบต่อสุขภาพ เพื่อเป็นการติดตามและควบคุมผลกระทบต่อสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นจากการจัดทำหนังสือสัญญา

๒. กำหนดให้มีหลักประกันเพื่อปกป้องผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการทำหนังสือสัญญา โดยในการทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ รัฐจะต้องป้องกันผลกระทบด้านสุขภาพที่อาจเกิดขึ้น หรือหากมีผลกระทบด้านสุขภาพของประชาชนต้องให้มีผลกระทบน้อยที่สุด และต้องหาแนวทางป้องกัน แก้ไข และเยียวยาความเสียหายจากผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ เมื่อประเมินแล้วความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่สามารถแก้ไขได้ ก็ให้สามารถบอกเลิกข้อตกลงนั้นโดยเร็ว

๓. กรณีการทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศที่มีผลกระทบต่อผู้บริโภคอย่างชัดเจนให้มีการทบทวน เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกข้อตกลงได้

๔. กำหนดให้มีกลไกรองรับผลกระทบที่เอื้ออำนวยและไม่เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการพัฒนาด้านสุขภาพและการพัฒนาสาธารณสุขของประเทศ โดยการเจรจาทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศต้องกำหนดให้มีหน่วยงานที่เป็นอิสระและเป็นที่ยอมรับในความเป็นกลางทำการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพและสังคม (Health & Social Impact Assessment, H&SIA) อย่างกว้างขวางและรอบด้าน โดยรับฟังความเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและจากประชาชนทั่วไป

หมายเหตุ

๑. หนังสือสัญญาระหว่างประเทศ หมายถึง หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศหรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศ อย่างมีนัยสำคัญ ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ในการนี้รัฐสภาจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องดังกล่าว

๒. บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๕๘ คู่ครองสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมรับรู้ แสดงความคิดเห็น ได้แย้ง หรือมีส่วนร่วมในกระบวนการปฏิบัติราชการที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

เอกสารอ้างอิง

๑. ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ (ฉบับที่ ๑) พ.ศ.๒๕๕๒
๒. รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการยกร่างธรรมนูญสุขภาพแห่งชาติ มาตรา ๔๗(๘) การคุ้มครองผู้บริโภค
๓. รายงานการประชุมคณะทำงานเฉพาะประเด็นเพื่อยกร่างธรรมนูญสุขภาพแห่งชาติ มาตรา ๔๗(๘) การคุ้มครองผู้บริโภค
๔. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
๕. พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐
๖. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐
๗. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม
๘. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ค.ศ.๑๙๘๙
๙. พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.๒๕๔๖
๑๐. พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๓๔
๑๑. พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.๒๕๓๔
๑๒. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน
๑๓. คณะกรรมการสิทธิการวิสามัญบันทึกเจตนารมณ์ จดหมายเหตุ และตรวจรายงานการประชุม สภาร่างรัฐธรรมนูญ. เจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐. สำนักกรรมการธิการ ๓, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, กรุงเทพฯ
๑๔. วิทยา กุลสมบูรณ์ และวรรณ ศรีวิริยานุภาพ. รายงานเรื่อง การสังเคราะห์ความรู้เพื่อสนับสนุนการยกร่างธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพ “การคุ้มครองผู้บริโภคตามธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ”. แผนงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑
๑๕. ธงชัย สุขเศวต, วิทยา กุลสมบูรณ์ และวรรณ ศรีวิริยานุภาพ. เอกสารแปล แนวทางการคุ้มครองผู้บริโภคของสหประชาชาติ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๔๒). แผนงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐

๑๖. วรรณา ศรีวิริยานุภาพ และคณะ. กระจายอำนาจคุ้มครองผู้บริโภค
ใน การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย, หน้า ๑๗๗-๒๑๖,
การประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ ๓, ศูนย์การประชุมสหประชาชาติ
กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๕

ภาคผนวก

ภาคผนวก ๑
การบริหารจัดการ
(ความเห็นของคณะทำงานเฉพาะประเด็น)

(๑) กฎหมาย องค์กร และกลไกคุ้มครองผู้บริโภค

๑. รัฐ สื่อ และประชาสังคมร่วมสร้างภูมิคุ้มครองผู้บริโภค ด้วยการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย
๒. รัฐต้องออกกฎหมายและบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และเร่งปรับปรุงกฎหมายให้ทันต่อสถานการณ์และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ
๓. ทุกภาคส่วนร่วมส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้ง องค์กรเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๑ โดยเร็ว และกองทุนคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายจากบริการสาธารณสุข
๔. ทุกภาคส่วนร่วมส่งเสริมให้มีเครือข่ายองค์กรภาคประชาชน คุ้มครองผู้บริโภคที่เข้มแข็งในทุกระดับทั้งระดับชุมชนท้องถิ่น จังหวัด และระดับชาติ
๕. ภาคธุรกิจต้องควบคุมตนเอง (self-regulation) และมีความ รับผิดชอบต่อสังคม (CSR)
๖. สภาวิชาชีพและคณะกรรมการวิชาชีพด้านสุขภาพต้องสร้าง ระบบผู้บริโภคให้เข้มแข็ง และควรเพิ่มองค์ประกอบของ คณะกรรมการให้มีบุคคลนอกวิชาชีพและภาคประชาชน เป็นองค์คณะ

๗. รัฐจัดให้มีระบบประกันคุณภาพและตรวจสอบผลิตภัณฑ์
คุณภาพและบริการสาธารณะสุขอย่างมีประสิทธิภาพ และ
สนับสนุนให้มีระบบตรวจสอบสินค้าและบริการสุขภาพ
ของภาคประชาชน
๘. รัฐต้องสร้างกลไกควบคุมราคาสินค้าและบริการสุขภาพ
เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้ และกระตุ้นให้ประชาชนมี
ส่วนร่วมในการตรวจสอบและร้องเรียน เมื่อมีการละเมิดสิทธิ
ผู้บริโภค และให้ประชาชนเข้าถึงหน่วยงานภาครัฐได้อย่าง
สะดวกและรวดเร็ว
๙. รัฐต้องสนับสนุนให้มีกลไกการเฝ้าระวัง เตือนภัย และ
เรียกเก็บสินค้าและบริการด้านสุขภาพที่ไม่ปลอดภัยได้ทัน
สถานการณ์ (early warning system)

(๒) การสร้างความเข้มแข็งของผู้บริโภค ธุรกิจเพื่อสังคม และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑. สคบ. อย. สสส. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการ
ร่าง พ.ร.บ. องค์การอิสระผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญ และ
กระทรวงสาธารณสุข เครือข่ายผู้ป่วย สปสช. สช. องค์กร
ผู้บริโภคร่วมขับเคลื่อนทางสังคมเพื่อเสนอร่าง พ.ร.บ.
คุ้มครองผู้เสียหายจากการบริการสาธารณสุข
๒. รัฐจัดสรรงบประมาณสนับสนุนกองทุนสนับสนุนการ
ดำเนินงานขององค์กรภาคประชาสังคมเพื่อผู้บริโภคร้อยละ
๑ ของมูลค่าของงบการโฆษณาและการส่งเสริมการขาย
โดยมีคณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนที่เป็นอิสระ

๓. หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุน
และส่งเสริมองค์กรผู้บริโภคและเครือข่าย และร่วมกับ
องค์กรภาคธุรกิจ วางระบบในการติดตามและประเมินผล
ให้เป็นไปตามแนวทางปฏิบัติที่ดี
๔. องค์กรภาคธุรกิจกำหนดหลักเกณฑ์จริยธรรมว่าด้วยการ
ประกอบธุรกิจ เช่น การเปิดเผยข้อมูล การทำ CSR ใน
ประเด็นสินค้าและบริการของตนเอง เป็นต้น นอกจากนี้
ชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในการประกอบกิจการที่
ส่งผลต่อสุขภาวะ
๕. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดย
บูรณาการงานคุ้มครองผู้บริโภค และมีเจ้าหน้าที่ในการ
ทำงานด้านคุ้มครองผู้บริโภค

(๓) สิทธิเด็ก ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ

๑. ภาครัฐออกนโยบายและมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็น
เด็กและเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ
๒. ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องป้องกันและเยียวยาความเสียหาย
ที่จะเกิดขึ้นโดยเร็ว
๓. ครอบครัวยุคใหม่ สถาบันสื่อมวลชน สนับสนุนให้เด็กมี
โอกาสพัฒนาทักษะชีวิตและรู้เท่าทันสื่อ ผ่านสื่อมวลชน
ศึกษา เพื่อให้มีพัฒนาการรอบด้านเหมาะสมตามวัย
๔. สถาบันการศึกษา (ทั้งในระบบและนอกระบบ) จัดหลักสูตร
ให้เด็กมีการพัฒนาทักษะชีวิตและรู้เท่าทันสื่อ ผ่านสื่อมวลชน
ศึกษาเพื่อให้มีพัฒนาการรอบด้านเหมาะสมตามวัย

๕. ทุกภาคส่วนของสังคมควรสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในโครงการด้านการคุ้มครองผู้บริโภค
๖. รัฐควรสนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังสินค้าหรือบริการที่ไม่ปลอดภัยของภาคประชาชนในชุมชนท้องถิ่นต่างๆ และสนับสนุนให้ภาคธุรกิจออกแนวปฏิบัติที่ดี (best practice) ในเรื่องความปลอดภัยของสินค้าหรือบริการ
๗. รัฐสนับสนุนผู้บริโภคที่เป็นเด็กและเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับข้อมูลที่เหมาะสมตามลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่ม ที่เข้าใจง่าย และเข้าถึงง่าย เพื่อความปลอดภัย เช่น สื่อสำหรับคนตาบอด คนหูหนวก คนไม่รู้หนังสือ เป็นต้น
๘. รัฐเร่งรัดให้มีการบังคับใช้และปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ผู้สูงอายุ พ.ศ.๒๕๔๖ ให้เป็นรูปธรรมจริงในการปฏิบัติตามมาตรา ๑๑ ซึ่งเป็นสิทธิที่ผู้สูงอายุจะได้รับการคุ้มครองและส่งเสริมอย่างพอเพียง

(๔) การสื่อสารสังคมเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค

๑. องค์กร/หน่วยงานภาครัฐได้รับการสนับสนุนงบประมาณและกำลังคนในการทำหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค
๒. องค์กร/หน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคจัดให้มีระบบการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ/ ติดตามผลิตภัณฑ์ และจัดทำฐานข้อมูลสำหรับผู้บริโภคเพื่อการเฝ้าระวัง ติดตามการใช้ผลิตภัณฑ์ และสามารถสื่อสารกลับสู่ผู้บริโภคหรือเครือข่ายกรณีเกิดปัญหาสู่ผู้บริโภคอย่างเหมาะสมต่อเนื่อง

๓. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกหรือปรับปรุงกฎหมายให้อำนาจรัฐในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสร้างเสริมให้ผู้บริโภคเท่าทันกับกลยุทธ์ในการโฆษณาและการส่งเสริมการขาย และสร้างกลไกในการตรวจสอบและทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคให้ทันสมัยและเท่าทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เช่น สามารถปกป้องผู้บริโภคที่เกิดจากสินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตราย มีระบบการควบคุมก่อนสินค้าออกสู่ตลาดในสินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตราย
๔. กระทรวงศึกษาธิการและภาครัฐจัดทำและบรรจุในหลักสูตรการศึกษาในเรื่องสิทธิของผู้บริโภคและการปกป้องคุ้มครองตนเองและสังคม ทั้งในและนอกระบบที่เหมาะสม
๕. ทุกภาคส่วนร่วมพัฒนาศักยภาพผู้บริโภคในด้านการสื่อสารสุขภาพ (Media & Health literacy) และสนับสนุนการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายของผู้บริโภค เช่น จัดเวทีให้ผู้บริโภคได้แลกเปลี่ยนและพัฒนาทักษะการสื่อสาร การเคลื่อนไหวทางสังคมผ่านสื่อสารมวลชน
๖. รัฐสนับสนุนให้ผู้บริโภคและเครือข่ายผลิตสื่อสาธารณะเพื่อเพิ่มพูนศักยภาพในการเฝ้าระวังให้เท่าทัน
๗. รัฐดำเนินการตรวจสอบข้อมูล คำเตือน ข้อควรระวัง ที่เหมาะสมกับสินค้าและบริการอย่างต่อเนื่อง และแจ้งเตือนผู้ละเลย/ผู้ฝ่าฝืน
๘. รัฐสนับสนุนให้สื่อมวลชนมีความรู้และทักษะที่เพียงพอต่อการตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร ความรู้ที่ถูกต้อง เพียงพอ

ก่อนเผยแพร่สู่สาธารณะ และจัดพื้นที่ของสื่อให้มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร (องค์ความรู้ ข้อมูลวิชาการ ข้อมูลปัญหาผู้บริโภค ฯลฯ) ไม่น้อยกว่าพื้นที่ที่ใช้ในการโฆษณา

๙. ทุกภาคส่วนสร้างกระบวนการ/วิธีการให้รางวัลสื่อที่ดี และลงโทษสื่อที่ไม่ดีออกจากระบบอย่างเข้มงวด ตลอดจนสนับสนุนให้สื่อมวลชนควบคุมและเฝ้าระวังกันตามหลักเกณฑ์ทางจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพ

(๕) เทคโนโลยีกับการคุ้มครองผู้บริโภค

๑. สถาบันการศึกษาควรเผยแพร่ข้อมูลความรู้ ผลดีและผลเสียของเทคโนโลยีด้านสุขภาพต่อสาธารณชน
๒. หน่วยงานของรัฐต้องทำงานประสานกันในการบังคับใช้กฎหมาย และพัฒนาปรับปรุงกฎหมายที่ขาดความชัดเจน หรือมีประเด็นปัญหา
๓. หน่วยงานของรัฐ (กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ อย. สมอ.) ต้องสนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์ทดสอบมาตรฐานสินค้าบริการ (standard lab) เพื่อประเมินความปลอดภัย ประสิทธิภาพและผลกระทบของเทคโนโลยีด้านสุขภาพ
๔. ภาคธุรกิจจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมในการตรวจสอบคุณภาพสินค้าและบริการก่อนวางจำหน่ายแก่ประชาชน

๕. รัฐต้องพัฒนาความเชี่ยวชาญของบุคลากรให้มีความรู้ทันเทคโนโลยีสมัยใหม่ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ
๖. รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังร่วมกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอื่นๆ เช่น อย. สคบ. สำนักงานอัยการสูงสุด และองค์กรวิชาชีพต่างๆ ฯลฯ
๗. องค์กรวิชาชีพต่างๆ โดยเฉพาะแพทยสภา สภาเภสัชกรรม จะต้องมีบทบาทในการดูแลผู้ประกอบการวิชาชีพ ให้ปฏิบัติตามกฎหมายและจริยธรรมแห่งวิชาชีพอย่างเข้มงวดจริงจัง

(๖) หนังสือสัญญาระหว่างประเทศกับการคุ้มครองผู้บริโภค

๑. ให้ สช.เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานตามธรรมนูญดังนี้
 - ภารกิจการศึกษาและประเมินผลกระทบด้านสุขภาพที่อาจเกิดจากการจัดทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ
 - จัดให้มีการเผยแพร่ข้อมูลผลการศึกษาผลกระทบด้านสุขภาพต่อสาธารณชนอย่างกว้างขวาง
 - จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากองค์กรภาคประชาชน
 - หลังจากที่หนังสือสัญญามีผลบังคับใช้แล้ว ให้มีการประเมินผลกระทบที่เกิดจากการทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศนั้น และนำเสนอแนวทางแก้ไขเยียวยาหากพบว่า ผลกระทบกว้างขวางให้เสนอแนวทางยกเลิก

๒. กระทรวงการต่างประเทศและกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศนั้นๆ จะต้องพิจารณาผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภคและดำเนินการขอความเห็นจากองค์กรผู้บริโภคและประชาคมสุขภาพอย่างกว้างขวาง
๓. หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องต้องสร้างหลักประกันเพื่อปกป้องผลเสียที่เกิดขึ้นจากการทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศตลอดจนพัฒนาและปรับปรุงกลไกรองรับผลกระทบที่เอื้ออำนวยและไม่เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการพัฒนาด้านสุขภาพ
๔. รัฐบาลต้องเก็บภาษีโอกาสทางนโยบายจากกิจการต่างๆ ที่ได้ประโยชน์จากหนังสือสัญญาระหว่างประเทศนั้น เพื่อจัดตั้งเป็นกองทุนชดเชยด้านสุขภาพและสุขภาพะที่จะได้รับผลกระทบ

ภาคผนวก ๒

ข้อเสนอเพื่อประกอบการพัฒนาธรรมนูญสุขภาพแห่งชาติ ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค

๑. ข้อเสนอเกี่ยวกับสาระการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อประกอบการยกร่างธรรมนูญ

จากการทบทวนสถานการณ์และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค ได้มีการกำหนดสาระการคุ้มครองผู้บริโภคในธรรมนูญสุขภาพแห่งชาติเพื่อเป็นเอกสารนำเข้าสู่สำหรับการพิจารณายกร่างธรรมนูญสุขภาพแห่งชาติด้านการคุ้มครองผู้บริโภคของคณะอนุกรรมการยกร่างธรรมนูญสุขภาพแห่งชาติ มาตรา ๔๗(๔) การคุ้มครองผู้บริโภค โดยกำหนดเป็น ๓ กลุ่มสาระ ดังนี้

๑.๑ สาระด้านกฎหมาย

สาระที่ควรนำมาพิจารณาในกลุ่มนี้คือสิทธิที่ได้รับการรับรองในฐานะผู้บริโภคตามที่กฎหมายต่างๆบัญญัติไว้ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ และข้อเสนอเพื่อการร่างธรรมนูญว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคในพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ เช่น มีคณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพในธรรมนูญฯ โดยมีหน้าที่ในการตราและบังคับใช้กฎหมาย การให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภค การตรวจสอบและรายงานการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค นอกจากนี้ อาจมีการเพิ่มเติมสาระที่เกี่ยวกับระบบกฎหมายที่เอื้อต่อการคุ้มครองผู้บริโภค

๑.๒ สารัตถ์ด้านองค์กร

สารัตถ์ที่ควรนำมาพิจารณาในกลุ่มนี้แบ่งเป็น ๓ ประการ คือ

ประการที่ ๑ มีองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคที่เกิดจากการรวมตัวของประชาชนเป็นหลักตามรัฐธรรมนูญฯ หรือการรวมตัวกันเองของประชาชนในรูปแบบสมัชชาสุขภาพแห่งชาติหรือสภาผู้บริโภค

ประการที่ ๒ มีระบบปกป้องประชาชนให้ได้รับความปลอดภัยจากสินค้าและบริการ ได้แก่ (๑) การจัดให้มีศูนย์หรือองค์กรภาคประชาชนในการรับเรื่องราวร้องทุกข์ ให้ข้อมูลข่าวสาร ตรวจสอบคุณภาพสินค้าและบริการ และการพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานสินค้าและบริการ ตลอดจนเกณฑ์จริยธรรมว่าด้วยการส่งเสริมการขาย และ (๒) การส่งเสริมให้องค์กรบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค เช่น สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง บังคับใช้กฎหมายที่หน่วยงานกำกับดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ

ประการที่ ๓ มีระบบประกันความเสียหายโดยคำนึงถึงสิทธิของผู้บริโภค ความมั่นคงด้านสุขภาพ และการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ มีการจัดตั้งกองทุนที่เป็นอิสระเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบทางสุขภาพโดยงบประมาณมาจากเงินได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพร้อยละ ๑ ของมูลค่าการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพทั้งหมด ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากกองทุนชดเชยในพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

๑.๓ สารัตถ์ด้านนโยบายและการสนับสนุน

สารัตถ์ที่ควรนำมาพิจารณาในกลุ่มนี้แบ่งเป็น ๓ ประการ คือ

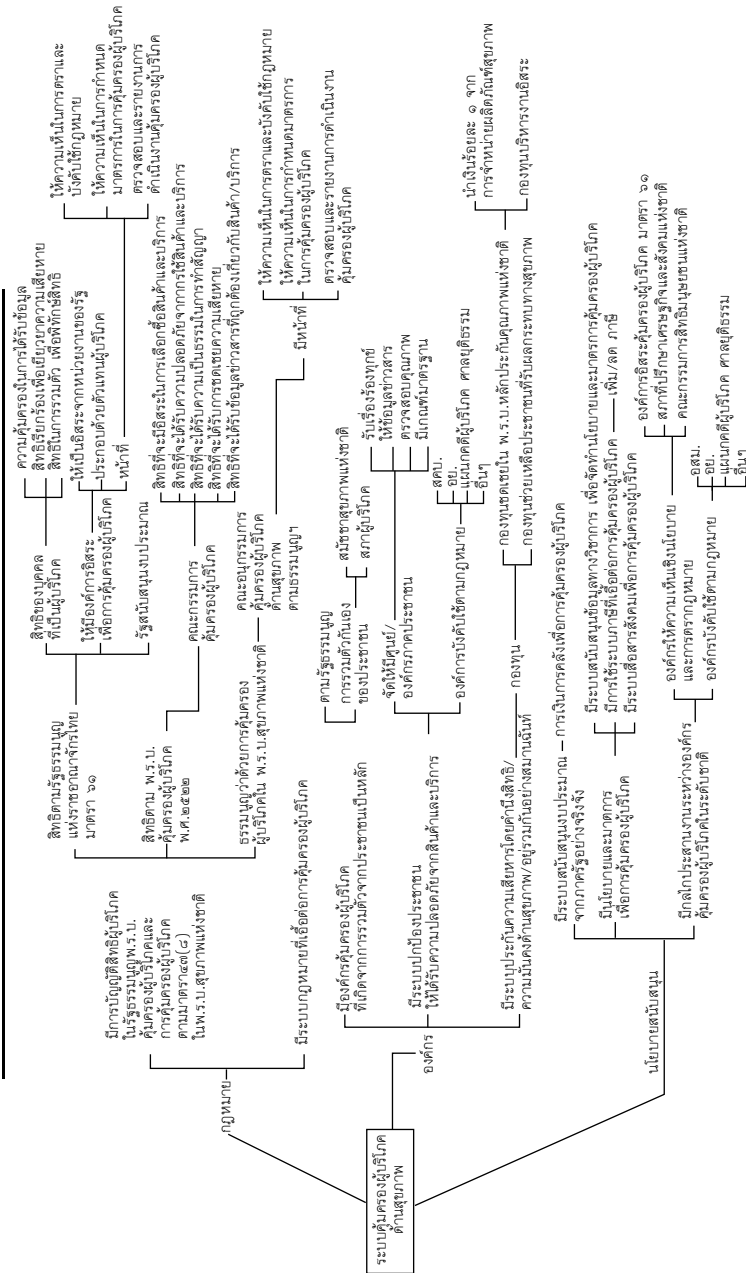
ประการที่ ๑ มีระบบสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐอย่างจริงจัง มีการจัดทำหรือพัฒนาระบบการเงินการคลังเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค

ประการที่ ๒ มีนโยบายและมาตรการเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค โดย (๑) มีระบบสนับสนุนข้อมูลทางวิชาการ เพื่อการจัดทำนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภค (๒) มีการใช้ระบบภาษีที่เอื้อต่อการคุ้มครองผู้บริโภค เช่น การเพิ่มภาษีสินค้าฟุ่มเฟือย และการลดภาษีสำหรับผู้ประกอบการที่รับผิดชอบต่อผู้บริโภคและสังคม และ (๓) มีระบบสื่อสารสังคมเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค

ประการที่ ๓ มีกลไกประสานงานระหว่างองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคในระดับชาติ ทั้งองค์กรที่ให้ความเห็นเชิงนโยบายและการตรวจกฎหมาย เช่น องค์การอิสระผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญฯ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน และองค์กรในการบังคับใช้กฎหมาย เช่น สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) และหน่วยงานอื่น

สามารถสรุปได้ดังแผนภาพที่ ๑

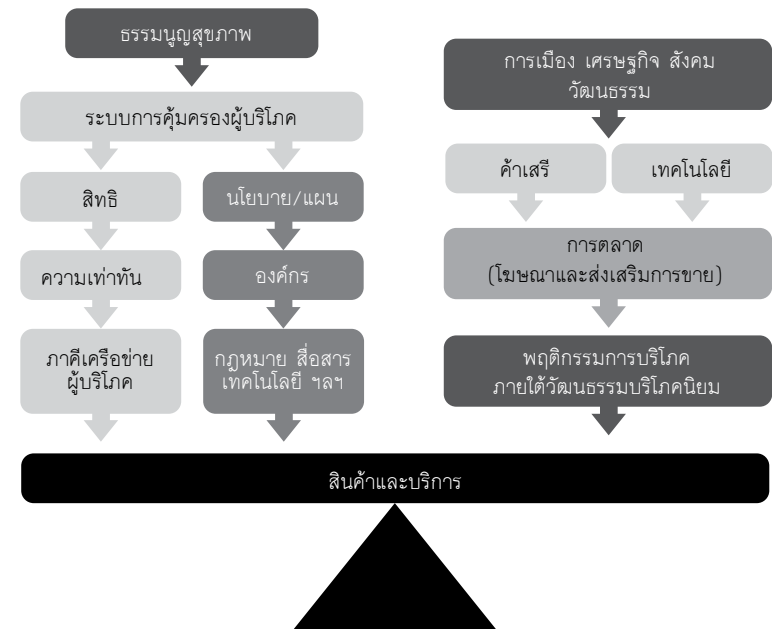
แผนภาพที่ ๑ ร่างสภาระการคุ้มครองผู้บริโภคในธรรมาภิบาลแห่งชาติโดยแผนงานคุ้มครองผู้บริโภค จุฬาฯ

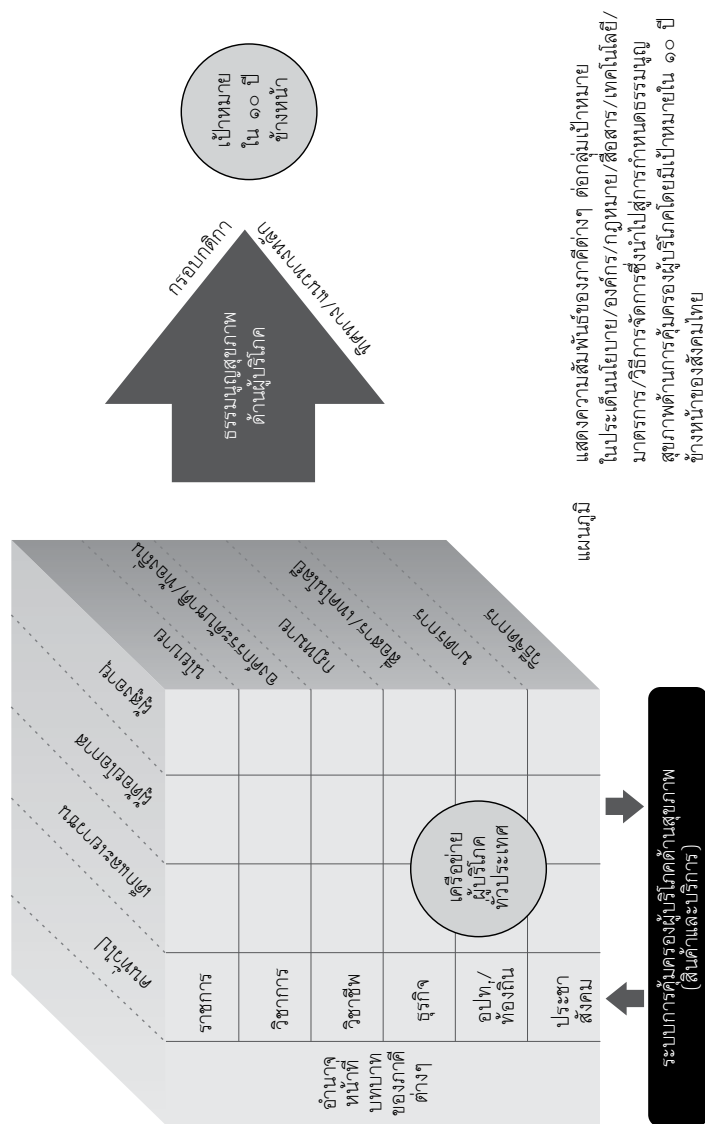
๒. ข้อเสนอประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค

จากการวิเคราะห์แนวโน้มด้านต่างๆ เพื่อบรรจุกลไกในธรรมาภิบาลที่จะสร้างสมดุลกับพลวัตความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภคภายใต้วัฒนธรรมการบริโภคนิยม ที่มาจากการตลาด การค้าเสรี และเทคโนโลยี อันสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทำให้ผู้บริโภคได้รับผลกระทบจากการบริโภคสินค้าและบริการที่อาจไม่ปลอดภัย ไม่ได้มาตรฐาน ไม่เป็นไปตามที่แจ้ง ไม่เป็นไปตามโฆษณา ไม่คุ้มครองหรือสมราคา ผลกระทบเหล่านี้มีผลต่อความเชื่อมั่นต่อระบบคุ้มครองผู้บริโภคที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนผู้ผลิตเข้าไปเกี่ยวข้อง

แผนภาพที่ ๒ กลไกที่สร้างสมดุลกับพลวัตของปัจจัยแวดล้อมในการคุ้มครองผู้บริโภค

แผนภาพที่ ๓ * ความสัมพันธ์ของภาคต่างๆ ต่อกลุ่มเป้าหมายในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค

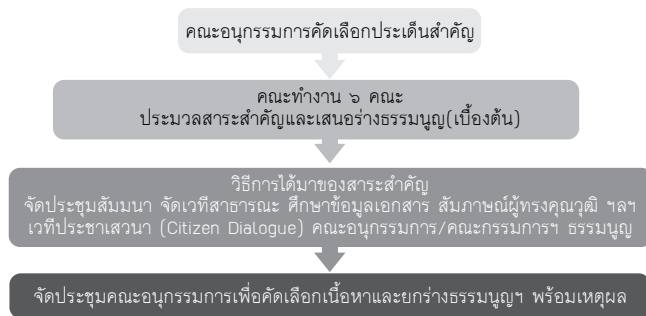
* กรอบแนวคิดที่กรมคุ้มครองผู้บริโภค (คุ้มครองผู้บริโภค) โดย นายแพทย์ชัชชัย ศุภวงศ์ และคณะ

จากที่มีการกำหนดระบบคุ้มครองผู้บริโภคภายใต้บทบัญญัติใน ธรรมนูญสุขภาพ ทุกภาคส่วนควรเป็นกลไกหนึ่งที่ร่วมนำข้อบัญญัติใน ธรรมนูญไปสู่การปฏิบัติ มีบทบาทสนับสนุนภาคีต่างๆต่อกลุ่มเป้าหมาย ในประเด็นนโยบาย องค์กร กฎหมาย การสื่อสาร เทคโนโลยี มาตรการ และวิธีการจัดการ ที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามที่บัญญัติไว้ใน ธรรมนูญสุขภาพด้านการคุ้มครองผู้บริโภค (แผนภาพที่ ๒) การออกแบบ สารที่ระบุในกลไกการคุ้มครองผู้บริโภคเข้าระบบจะสามารถดึงดูดจาก พฤติกรรมการบริโภคภายใต้วัฒนธรรมบริโภคนิยม ระบบคุ้มครอง ผู้บริโภคด้านสุขภาพโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการค้าและบริการ ควรครอบคลุม อำนาจหน้าที่และบทบาทของภาคีต่างๆ ทั้งราชการ วิชาการ วิชาชีพ ธุรกิจ องค์กรท้องถิ่น ประชาสังคม และเครือข่ายผู้บริโภคทั่วประเทศ (แผนภาพ ที่ ๓) ขณะเดียวกันต้องสามารถปกป้องผู้บริโภคโดยทั่วไปและกลุ่มเฉพาะ ได้แก่ เด็กและเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ โดยครอบคลุมนโยบาย องค์กรระดับชาติ/ท้องถิ่น กฎหมาย การสื่อสาร เทคโนโลยี มาตรการ และ วิธีการจัดการ ทั้งนี้ สารของธรรมนูญด้านผู้บริโภคจะต้องแสดงทิศทาง แนวทางหลักและกรอบกติกาที่จะสามารถขับเคลื่อนระบบคุ้มครอง ผู้บริโภคให้บรรลุเป้าหมายตามเวลาที่กำหนด เช่น ใน ๑๐ ปีข้างหน้า

๓. ขั้นตอนการจัดทำสาระในการร่างธรรมนูญสุขภาพ

แสดงการทำงานของคณะกรรมการในการจัดทำสาระในการร่างธรรมนูญสุขภาพ ประกอบด้วย การกำหนดประเด็นที่สำคัญโดยการคัดเลือกประเด็นร่วมกัน ทั้งนี้ได้มีการจัดตั้งคณะทำงาน ๖ คณะ เพื่อจัดทำสาระสำคัญตามประเด็นที่ได้มีการคัดเลือก โดยคณะทำงานทั้ง ๖ คณะสามารถดำเนินการได้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ตามความเหมาะสม ประกอบด้วย การจัดประชุมสัมมนา จัดเวทีสาธารณะ ศึกษาข้อมูลเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ การจัดเวทีประชาเสวนา (Citizen Dialogue) ฯลฯ ทั้งนี้ เมื่อได้สาระสำคัญจึงนำมาคัดเลือกเนื้อหาเพื่อที่จะนำเข้าสู่กระบวนการยกร่างธรรมนูญในส่วนของการคุ้มครองผู้บริโภคโดยคณะกรรมการ แผนภาพที่ ๔

แผนภาพที่ ๔ กระบวนการพัฒนาสาระของธรรมนูญสุขภาพแห่งชาติ มาตรา ๔๗(๘)

ภาคผนวก ๓

สรุปบทเรียนจากการทำงาน ร่าง ธรรมนูญสุขภาพแห่งชาติ มาตรา ๔๗(๘) การคุ้มครองผู้บริโภค

๑. กระบวนการทำงานในการร่างธรรมนูญ

ในการร่างธรรมนูญฯ ครั้งนี้ มีการวางระบบการทำงานที่สำคัญและน่าสนใจในการนำไปเป็นบทเรียนการดำเนินงานในเรื่องอื่นๆ เริ่มตั้งแต่การจัดตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานต่างๆ เพื่อเชื่อมประสานงานการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคณะกรรมการยกร่างธรรมนูญฯ เป็นคณะกรรมการชุดใหญ่พิจารณา โดยมีคณะอนุกรรมการยกร่างธรรมนูญสุขภาพแห่งชาติ มาตรา ๔๗(๑) (๒) (๓) เป็นแกนหลักในวางแนวทางการร่างธรรมนูญฯ และการรวบรวม/ปรับปรุงร่าง ธรรมนูญฯ ในภาพรวม และมีคณะอนุกรรมการยกร่างฯ ในแต่ละเรื่อง โดยมีการแต่งตั้งคณะทำงานวิชาการช่วยในการประมวลวิชาการ และมีคณะอนุกรรมการสื่อสารสังคมดำเนินการประมวลความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ นำมาให้คณะอนุกรรมการฯ พิจารณานำมาใช้ประโยชน์ในการร่างธรรมนูญฯ

๒. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสาระ วิธีการ และประสบการณ์

การจัดทำร่างธรรมนูญฯ เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สาระ วิธีการ และประสบการณ์ในการทำงานโดยการให้ผู้ทำงานมีโอกาสร่วมในเวทีต่างๆ เช่น สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ สมัชชาสุขภาพเฉพาะเรื่อง สานเสวนา การสัมภาษณ์ความคิดเห็นของบุคคลต่าง เวทีสาธารณะเฉพาะเรื่อง และการจัดการความรู้สำหรับผู้ทำงาน และให้โอกาสผู้ทำงานมีอิสระ

ในการคิดวิธีการทำงานและนำความรู้และประสบการณ์ของตนเองมาร่วมแลกเปลี่ยนและใช้ประโยชน์เพื่อนำไปสู่การร่างธรรมนูญให้บรรลุผล

๓. การมีส่วนร่วมในการร่างธรรมนูญฯ จากทุกภาคส่วน

การจัดทำร่างธรรมนูญฯ มีจุดเน้นสำคัญคือการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ทั้งจากภาคประชาชน ภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการเมือง ที่ร่วมให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นต่างๆ รวมทั้งร่วมกันร่างธรรมนูญฯ โดยการจัดสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ จัดสมัชชาสุขภาพเฉพาะเรื่อง จัดสถานเสวนา สัมภาษณ์ความคิดเห็นของบุคคลต่าง จัดเวทีสาธารณะ และการสร้างกระแสเพื่อสื่อสารกับสังคม การดำเนินการต่างๆ ทำให้ผู้ทำงานกับสำนักงานสุขภาพแห่งชาติได้มีโอกาสเรียนรู้และมีส่วนร่วมกันเป็นเจ้าของธรรมนูญฯ ที่ร่วมกันร่างขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การใช้ประโยชน์จากธรรมนูญฉบับนี้

๔. เวทีการเชื่อมโยงการทำงานและการใช้ศักยภาพของภาคส่วนต่างๆ

การจัดทำร่างธรรมนูญฯ เป็นเวทีเชื่อมโยงการทำงานและการใช้ศักยภาพของภาคส่วนต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาควิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชน เฉพาะเรื่อง/เฉพาะประเด็น ในการร่างธรรมนูญฯ ว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ได้มีการประสานการทำงานและร่วมมือกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) นักวิชาการจากสถาบันการศึกษาทั้งจากคณะเภสัชศาสตร์ นิเทศศาสตร์ และนิติศาสตร์ เจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติงาน

คุ้มครองผู้บริโภคในพื้นที่ต่างๆ มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค สหพันธ์องค์กรผู้บริโภค ชมรมผู้บริโภคในพื้นที่ต่างๆ ร่วมกันให้ข้อมูล/ข้อคิดเห็นและร่วมกันร่างธรรมนูญฯ ว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค

